

4. Karimova V.M., Akramova F.A., Ochilova G.O., Musaxanova G.M. Pedagogika psixologiya. O'quv qo'llanma – T.: TDIU, 2010 - 393 b.
5. To'raqulova I.X. Talabalarning ma'naviy – immuniologik tarbiyasini takomillashtirish texnologiyalari. Ped.fan.nom. ...diss. – T.: 2011 - 52 b.
6. Zakirovich, Djumanov Sherari. "TALABALARDA KOMMUNIKATIV QOBILIYATLARNI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI." *International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research* (2022): 543-545.
7. Zunnunov A. O'zbek pedagogikasi tarixi.- Toshkent: O'qituvchi, 1997. – 272 b.
8. Джуманов, Ш., & Холикулова, С. (2022). Талабаларда коммуникатив қобилиятларни шакллантириш имкониятлари. *Современные инновационные исследования актуальные проблемы и развитие тенденции: решения и перспективы*, 1(1), 513-515.

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BO'LAJAK ENERGETIKLARNING KASBIY MAHORATINI OSHIRISH KONSEPSIYASI

Hafizov Erkin Alimboy o'g'li

O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak energetik muhandislarni raqamli texnologiyalar asosida kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonini rivojlantirishi haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: kasbiy, raqamli, muhandis, texnologiya, konsepsiya.

Bugungi kunda mamlakatimizda zamon talablari asosida ta'lim jarayonini tashkil etish, jumladan, texnika yo'nalishi oliy ta'lim muassasalari elektr energetikasi sohasi bo'yicha yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayoniga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu esa O'zbekiston Respublikasini rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasida "Uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash, ta'lim va o'qitish sifatini baholashning xalqaro standartlarini joriy etish" vazifasi belgilanganligida o'z aksini topadi. Bularni amalga oshirishda bo'lajak energetik muhandislar kasbiy kompetentligini rivojlantirish bo'yicha kasbiy faoliyat obyektlariga mos o'quv dasturlarini ishlab chiqish, ularni innovatsion sharoitlarga mos ravishda kasbga tayyorlash metodikalari va didaktik ta'minotini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda sanoatning barcha tarmoqlarida shu jumladan, ishlab chiqarish korxonalari uchun texnika yo'nalishi oliy ta'lim muassasalaridagi energetik muhandislarni tayyorlashda mutaxassislik fanlarini samarali o'rgatishga katta e'tibor qaratilmoqda[1].

Zamonaviy sharoitda energetik muhandislar uchun raqamli texnologiyalar konstruktiv vosita hisoblanib, energetik muhandislarning kasbiy mahoratini oshirish va kelajakda funktsional vazifalarni bajarishga moslashishlarida asosiy ish qurol

sifatida xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar yanada moslashuvchan va samarali ta'lim tizimining vositasi sifatida nafaqat kasbiy o'sishda balki keyinchalik ham energetik muhandisning yaqin yordamchisiga aylanadi va shu bilan birga satarap loyihalarni bajarishda energetikning kasbiy mahoratining dinamik harakatlanishi uchun zamin yaratadi.

Bo'lajak energetik muhandislarning kasbiy malakasini oshirish bo'yicha mahalliy va xorijiy ilmiy tadqiqot ishlari taxlil qildik va natijada raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak energetik muhandislarning kasbiy mahoratini oshirish konsepsiyasini takomillashtirildi [2-3].

“Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak energetiklarning kasbiy mahoratini oshirish” kontsepsiyasini nazariy va amaliy asoslanish asosan quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. raqamli texnologiyalarning xususiyatlari;
2. raqamli texnologiyalarning funktsiyalari;
3. raqamli texnologiyalarni qo'llash tamoyillari;
4. raqamli texnologiyalarni turlari va ishlash prinsipi;
5. raqamli texnologiyalarni asoslash, akmeologik yondashuvning turli jihatlarini aniqlash;
6. energetik muhandislarning malakasini oshirish va kasbiy tayyorlash omillar va shartlari;

Mazkur konsepsiya asosida “Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak energetiklarning kasbiy mahoratini oshirish” modeli yaratilib, uni tashkiliy-boshqaruv hamda ta'lim mazmuniga singdirsa maqsadga muvofiq bo'ladi [4].

Raqamli texnologiyalar energetik muhandislarining malakasini oshirish va kasbiy tayyorlash jarayonidaham kasbiy kompetensiyaga asoslangan ushbu yondashuv energetik muhandislarining kasbiy shakllangan kompetentsiyalari statik bo'lishi mumkin emasligini nazarda tutadi. Chunki sohada kasbiy kompetentsiya rivojlanishi doimiy ravishda yangilanib boriladi. Rivojlanayotgan jamiyat va muayyan energetik sohasidagi talablariga muvofiq ko'nikma va qobiliyatlar talab qilinadi.

Akmeologik yondashuv energetik muhandislarning barcha ko'zga ko'ringan umumiy xususiyatlarini sintez qiladi. “Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak energetiklarning kasbiy mahoratini oshirish” kontsepsiyasi texnika yo'nalishi oliy ta'lim muassasalarida tayyorlanayotgan energetiklarning kasbiy o'zini o'zi anglashi, o'z-o'zini tarbiyalashi va o'z-o'zini rivojlantirish uchun maqbul tashkiliy va pedagogik shart-sharoitlarni yaratish maqsadida ishlab chiqilgan.

Raqamli texnologiyalariga asoslangan ta'lim tizimida bo'lajak energetiklarning kasbiy mahoratini oshirish, jamiyat va iqtisodiyot ehtiyojlarini yaxshilashga olib keladi: 1) shaxs – o'zini o'zi takomillashtirishda; 2) jamiyat - hayot haqiqatiga moslashuvchan energetikning ijtimoiy faol shaxsi sifatida shakllantirishda; 3) iqtisod - malakali energetika muhandisini tayyorlashda. “Raqamli texnologiyalarga asoslangan ta'lim tizimida bo'lajak energetiklarning kasbiy mahoratini oshirish” kontsepsiyasining nazariy va amaliy asoslanishi, energetik muhandislarning kasbiy mahorati va kasbiy kompetentlikning turli jihatlarini oydinlashtirishni o'z ichiga oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi" to'g'risidagi PF-4947-son Farmoni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. – T., 2017, 39 b
2. Turakulov O.X. Axborotlashtirilgan ta'lim muhitida ta'limni boshqarish. O'quv-metodik qo'llanma. – T.: Fan va texnologiya, 2010, 156 b.
3. Turakulov X.A., Turakulov O.X. Intellektuallashtirilgan o'qitish tizimlari negizida bo'lajak o'qituvchilarni intellektual faoliyatga tayyorlash. Monografiya. – T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot – matbaa uyi", 2020, 224 b.].
4. Turakulov O.X. Axborotlashgan ta'lim muhitida ta'limni boshqarish. O'quv-metodik qo'llanma. – T.: Fan va texnologiya, 2010, 156 b.

O'SMIR DEVIATSIYASI XULQ-ATVORINING SHAKLLANISHI VA NAMOYON BO'LISHI

Yusupov Umidjon Salim o'g'li

O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax fililali

Abdurashidova Farangiz

O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax fililali talabasi

Annotatsiya: Ushbu tesizda o'smir deviatsiyasi xulq-atvorining shakllanishi va namoyon bo'lishi haqida fikrlar keltrilgan, shuningdek xulq-atvorning namoyon bo'lishining psixologik jihatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: o'smir, huquqbuzarlik, temperament, xulq-atvor, gender farqlar, emotsional holatlar, kognitiv jarayonlar, deviatsiya, OAV, madaniy muhit.

O'smirlik deviatsiyasi jamiyat me'yorlari yoki kutishlaridan chetga chiqadigan va ushbu yosh guruhidagi shaxslar uchun odatiy yoki maqbul xatti-harakatlar chegaralaridan tashqarida ko'rib chiqiladigan xatti-harakatlarni anglatadi. U qoidalarini buzish, huquqbuzarlik, giyohvand moddalarni suiste'mol qilish, tajovuzkorlik, vandalizm va boshqa ijtimoiy yoki xavfli xatti-harakatlar kabi xatti-harakatlarning keng doirasini o'z ichiga oladi.

O'smirlik - bu sezilarli jismoniy, kognitiv va ijtimoiy-emotsional o'zgarishlar bilan tavsiflangan davr. Bu o'zgarishlar deviant xulq-atvor bilan shug'ullanish ehtimolini oshirishi mumkin, chunki o'smirlar o'z shaxsiyatini o'rganadilar, mustaqillikka intiladilar va tengdoshlari ta'sirida harakat qiladilar. Har xil xavf omillari o'smirlik deviatsiyasiga yordam berishi mumkin. Bularga temperament, impulsivlik, o'zini o'zi boshqarishning pastligi yoki sensatsiyaga intilish tendentsiyalari kabi individual omillar kiradi. Ota-onaning noto'g'ri tarbiyasi, oilaviy nizolar va ota-ona nazoratining yetishmasligi kabi oilaviy omillar ham rol o'ynashi mumkin. Tengdoshlarning ta'siri, maktab bilan bog'liq omillar va jamoaning xususiyatlari deviant xatti-harakatlarga yordam berishi mumkin.